

MICHAL HVORECKÝ

MARENČIN PT

**SILNÝ
POCIT
ČISTOTY**

MICHAL HVORECKÝ

SILNÝ POCIT ČISTOTY

ALBERT MARENČIN VYDAVATELSTVO PT

© Michal Hvorecký, 1998, 2009

© Marenčin PT, spol. s r.o., 2009

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marencin@marencin.sk www.marencin.sk

Cover © Mikina Dimunova, Low Budget, 2009

Design © Katarína Marenčinová, 2009

Jazyková úprava Katarína Weissová

186. publikácia, 3. vydanie

ISBN 978-80-8114-005-1

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s.r.o., 2011

**Slizký mäsožravý mutant zo
zamorenej planéty B2.44M, ktorý
sa rýchlosťou svetla rúti na cita-
delu Vládca hviezd a chce ju zničiť
laserkinetickým delom**

Erotické precitnutie som zažil v spánku. Vyvrcholilo práve v okamihu, keď sme v ukradnutom volkswagene prechádzali rakúsko-československú štátnu hranicu. Sníval sa mi sen plný neuveriteľných prasacín a mojou partnerkou v ňom bola mama, ktorá sedela na sedadle pred mnou.

V jednej chvíli sa však veľké bozky, pri ktorých sa mi vysnelá mama otvorenými ústami prisávala na líce, náhle zmenili na jemné facky od mamy reálnej (som síce psychicky chorý, ale odjakživa spávam neuveriteľne tvrdo). Nežné snové prosby na stupňovanie rozkoše sa stali podráždenou výzvou, aby som našiel svoj pas.

Prvýkrát som pocítil, čo je to vlhkosť v lone. Bol som ako omámený, a keď som pas spod hrbý komiksových zošitov a paperbackových románov konečne vytiahol, vedel som, že niečo sa nenávratne zmenilo. Podal som pas mame. Pozrel som sa jej do tváre a už som vedel, že to, čo som tušil približne od deviatich rokov a čo sa s pribúdajúcim vekom stupňovalo, je teraz isté. Nemal som na definovanie svojho stavu iné slovo ako perverzita a nenašiel som ho dodnes. Pochopil som, že svoju matku milujem a moje detstvo sa končí.

Narodil som sa v roku 1975 vo Viedni. Rodičia mi nevymysleli len meno, ale aj priezvisko, a tak som sa stal živým konceptom otcovej teórie o fúzii človek-stroj. Volám sa Albert Eniac.

V detstve som bol takmer úplne normálny. No dnes, spätne, mám pocit, že prvé príznaky precitlivenosti – také typické u jedináčikov – sa u mňa prejavovali od najranejšieho detstva. Možno už vtedy sa v nich dala vypožorovať tendencia k neskoršej úchylke. Neviem. Problémy s náráciou, u duševne chorých časté, som zažíval odjakživa. Predovšetkým som nezvládal komplikovanosť rečových jednotiek jednej roviny a spájal som nespojité, susediace, ale aj heterogénne elementy do deformovaných, ale často pôsobivých metaforických tvarov,

pričom ako prvý som zakaždým kód vlastnej výpovede stratil ja sám. Z detstva si pamätám len zlomky, pomiešané útržky z bizarného života, prežívaného v jednoizbovom byte na najvyššom poschodí vežiaka v druhom viedenskom obvode.

Moja celkom prvá spomienka sa viaže na dobu, keď otec s mamou – náruživí trekkies – trávili celé dni nad korektúrami svojej dvojzväzkovej Morfológie jazyka Klingon, oblečení v kombinézach kapitána Kirka a kozmonautky Uhury. Cítil som sa veľmi osamelý, a tak som sa rozhodol upiecť v mikrovlnnej rúre nášho škrečka, ukradnutého zo supermarketu Pretty Pets. 35 minút, 1200 Wattov. Zrýchlený dych. Dvojité dvierka, sklo a biela dierkovaná mriežka. Otáčanie priesvitného taniera. Ružová labka, pazúr. Prskanie. Spomínam si, že prvý záchvev ozajstnej radosti som pocítil, keď som pochopil, že už nedokáže vstať, a z chrbta mu vyšiel sivastý pásik dymu. Keď sa v poslednom krči prevrátil na chrbát, tešil som sa a rozmýšľal o nepotrebnosti televíznych programov.

Náše nároky na životný priestor plne pokrývala rozľahlá štvorcová manželská posteľ. Von sme chodievali len v najnutnejších prípadoch. Pocit hanby sme nepoznali, a tak sme sa obliekali iba vtedy, keď nám kvôli oneskorenej splátke vypínali kúrenie.

Milovali sme pestrofarebnú a hlučnú spleť počítačových hier: akčné stratégie, adventúry, dungeony, simulátory helikoptér, turn-bases. Nezriedka sme v náruživosti vytrhli joystick a tlačidlo space bar, ktorým sa spúšťa strelba, nám kvôli častému používaniu vynechávalo.

Na spoločné krádeže do okolitých supermarketov sme chodili oblečení ako kapitalisticky šťastná rodina (dvaja + jeden, pastelové farby C&A šatstva, hygiena, úsmev so snehobielymi zubami), čo vôbec nepatrí k nášmu deleuzeovskému štýlu, ale práve tak sme to potrebovali. Typická scéna: mama si pri pokladni dáva zabaliť bonboniéru s profilom hlavy černoška na obale a vymýšľa si úplne nezmyselné historky z vyššej spoločnosti. Mne medzitým otec, krytý regálom, zasúva pod bundu

šesť videokaziet, dve cédečká a neodpustí si ani milovanú Nutellu. Spodnú šnúru na vetrovke som si vedel pevne uviazať aj sám.

Všetko to vlastne vychádzalo z toho, že otec bol stelesnením postštrukturálnych tendencií. To sa, okrem iného, prejavovalo aj v tom, že sme všetci traja spávali na spoločnej posteli a rodičia sa milovali priamo pred mojimi očami. Otec, plne stotožnený s raným Derridom, mi to vysvetlil tak, že intimita v samote je len ilúzia, pretože kde je človek, tam je vždy aj jazyk, a keď ich môže sledovať jazyk, prečo by som ich nemohol sledovať aj ja? Takýto postoj ma nadchýnal podobne ako nízky umelecký vkus, ktorý našej domácnosti doslova vládol.

Naším jediným nábytkom bola masívna knižnica brakovkej literatúry, ktorá obsahovala okolo osemtisíc zväzkov. A to nepočítam najrozličnejšie obskúrne špecializované publikácie z čudasných vedných odborov. Doplnkom tejto nádhernej poklesnutosti bola zbierka videokaziet, plná ozajstných skvostov. A takisto závratná hŕba úžasne zlých devätnásťšilingových cédečiek (Österreichische Hitparade der Volksmusik, Rainhard Fendrich: Midlife Crisis, Georg Danzer: Weihnachtslieder atď.).

Aby som bol konkrétnejší, uvediem jeden príklad. Ten dosvedčuje, že možno práve dôslednosť hraničiaca s dokonalosťou u mňa zapríčinila prekročenie nepresne definovaných hraníc medzi zdravím a chorobou, a v našej domácnosti, povedané s Baudrillardom, priam bujnenie neestetického. Moji rodičia cítili akúsi nežnú posadnutosť zmiešanú s úctou k západonemeckým erotickým filmom sedemdesiatych rokov, a tak sme si nespočetnekrát púšťali celý žáner. Klasiky, kde sa hŕba dlhonohých stredoškôľáčok vydáva raz na zimnú lyžovačku, inokedy na jarný výlet jachtou alebo do „rozpáleného Samarkandu“. A počas cesty tínedžerky stretávajú všetky potrebné postavy, počnúc nevyhnutným mladým lektorom cez chlapčenské gymnázium na výlete a šarmantného sprievodcu v múzeu až po postaršieho vedca z vedľajšej hotelovej izby.

Ešte radšej sme mali takmer zabudnuté, ale o to úchvatnejšie perličky tohto brakového žánru: síce krátky, ale strhujúco zlý film *Mäso, mäso* (pokračovanie, nazvané *Stehná, stehná*, nás sklamarlo kompozičnou roztrieštenosťou). Dlhočizný, ale vtipný a napínavý film *Mokré trička neuschnú*. A predovšetkým našu kultovú záležitosť, ktorá nanešťastie trochu odrádza nevelmi nápaditým názvom *Neslušné dobrodružstvá slušnej telocvikárky*.

Podobne dobre sme boli zásobení aj v oblasti ostatných nežne poklesnutých literárnych a filmových žánrov (ktoré sa v tvorbe neašpirujúcej na umenie ľahko prekrývajú adaptáciami, inšpiráciami, citáciami, ale aj prepismi, pokračovaniami a remakemi): spaghetti western, ľúbostný príbeh, dobrodružné kung-fu (ako jedna z mála stredoeurópskych rodín sme si nad posteľ zavesili mapku kláštora Shao-Lin aj s povestnou trinástou komnatou a na stenách sme namiesto tapiet mali plagáty Jackieho Chana v životnej veľkosti), pulp science fiction (príbehy o vynálezoch šialených profesorov, parapsychológii, telekinéze, čítaní myšlienok a zachraňovaní galaxií, kde nechýba komplikovaný únos a záverečný bozk), bojové filmy s kickboxermi, upírske horory (predovšetkým pilotný film žánru *Keď si satanáš umýva poškvvrnené ruky* a všetkých sedem pokračovaní), fingované dokumenty o pitvách ufónov *Nie sme sami* a tak ďalej.

Na lepšiu ilustráciu zvrátenej vášnivosti nášho nízkeho vkusu uvediem rodinný filmový námet číslo jeden: obrie krysy, ktoré po prvýkrát okúsili ľudskú krv. V teórii tohto zriedkavo uvádzaného subžánru sa naša rodina stala klasickou. Pod spoločným pseudonymom Myxin Asmodis sme v jedinom rakúskom špecializovanom časopise *Komando Rha-Ta-N'my* publikovali závažné množstvo analytických štúdií obhajujúcich dekonštruktívny rozbor polozabudnutého námetu. Podobne sme analyzovali filmovú naráciu pri diskurze Stromoupíra a kozmomuchy Truktany a skúmali ich vzájomné distributívne aj integračné vzťahy.

Nesmiem zabudnúť na svoju psychoanalytičku, ktorá mala pre môj život takmer rozhodujúci význam. Simulantstvo a hypochondria sú v našej rodine oveľa obľúbenejšie než nudný stav zdravia a rodinnej pohody. No ako býva u kriminálnikov pravidlom, nejde o samoučel. Zo psychoanalytikov sa dajú vytĺcť peniaze. Uvaria človeku kávu, pozvú ho na obed, neskôr dokonca kúpia darček a podobne. Ale predovšetkým, potvrdením o duševnej úchylke zbavia povinnosti chodiť do skorumpovaných buržoázných škôl, zamestnať sa a zničiť si život poctivosťou. (V oblasti etiky na nás mali najväčší vplyv myšlienky Johnyho Rottena, predovšetkým z jeho raného obdobia neskrývanej brutality a praktickej mizantropie.)

Na začiatok som sa s rodičmi dohodol, že budem bisexuálny schizofrenik s chronickou tendenciou k manickým depresiám. Na prvé sedenia ma otec dôkladne pripravil predčítaním klasikov: Freud, Adler, ale aj Nevermann, Sprenger, Kiev a Sharadamb. Bez toho, že by som sa potreboval chváliť, chcem uviesť, že možno práve kvôli perverzným sklonom sa u mňa už v detstve prejavila výnimočná výrečnosť, schopnosť kontrapunkticky striedať rečové sekvencie a spájať aktanty tak, že som dokázal zaujať akéhokoľvek poslucháča. To sa plne potvrdilo hneď na prvej konzultácii s Dr. Anne Lieventovou, známou členkou viedenskej Postpsychoanalytickej spoločnosti. Moje fantastické zážitky z reality ešte zniesla, hoci ju rozprávanie o fascinácii vodopádmi a vodnými vírmi (hovoril som v tretej osobe) omámilo čistou dokonalosťou diagnózy.

Horšie to bolo, keď som na ňu spustil záplavu vymyslených snov. Poštovú schránku (do ktorej som ukryl svojich rodičov, starých rodičov, korytnačku a ešte aj telesne postihnutú susedu) vloženú do škatule, hodenú do skrine plnej vlhkých sietí a obviazanú vystreľujúcim dáždnikom, ešte spotená zvládla. Ale pri šiestich lietadlách oblečených do uniformy, plných neprijemného hmyzu a položených do čerstvo vykopanej jamy, ktorú zasypáva plešatý ministerský predseda, postupne strácala farbu. Hlboký nádych spravila ešte ako presvedčená

nefajčiarka, pri výdychu ma však zdeptaná poprosila o cigaretu a zapalovač. Netušila, že to najlepšie ešte len príde.

Po ďalších štyroch hodinách verbalizácie chaotických zákutí svojho podvedomia som jej vsugeroval presvedčenie, že som osobne asistoval pri jej komplikovanom pôrode, cisársky rez som schválne spravil kľukatý a okúsil som chuť jej plodovej vody. Odpadla a narazila si hlavu. Z nosa jej vyrazila krv a medzi lícom a bradou vytvorila esteticky pôsobivý pletencový ornament.

Zopár faciek ju prebralo. Vyznala sa mi, že ma miluje a túži sa znova narodiť. Ochotne som to vzal na vedomie a poprosil ju, nech napíše, čo nadiktujem. S úslužnosťou príkaz splnila a ja som získal lepšiu diagnózu, než som pôvodne chcel. Na znak vďaky som Dr. Lieventovej do budúcnosti prisľúbil kreatívnu účasť pri hľadaní východísk z jej rozmanitých rodinných problémov.

Na tomto mieste však musím spomienky na detstvo prerušiť a ukázať, kde vidím rozhodujúcu chybu pri plánovaní mojej výchovy. Bola ňou, myslím si, práve oná precíznosť a prísnosť pri spoznávaní skutočných hodnôt braku, ktorá nás prinútila vrátiť sa naspäť do Bratislavy a... Totiž, keď hovorím o precízności, nehovorím pravdu. Neboli sme takí dobrí, ako sme mali byť. Napriek celoživotnej námahe, dôkladnému štúdiu a skúmaniu prameňov a v neposlednom rade aj napriek vlastnej vedeckej práci sa nám ani zďaleka nepodarilo dosiahnuť všetko, čo sme chceli. Naša zbierka patologického umenia mala medzery. Áno, medzery, nedostatky. Síce drobné, často len celkom nepatrné a za iných okolností možno aj odpustiteľné, no práve v súvislosti s našou vrozenou túžbou po Pochopení, po Pravde sa každý drobný omyl, neúspech, nehovoriac o strate či zničení, premieňal na obľudnú škodu, ktorá sa nijako nedá nahradiť.

Aby som svoje slová plné lacných emócií trochu spresnil, uvediem príklady. To, že nám chýbal osemnásť, devätnásť a deväťdesiaty druhý diel románového seriálu *Supermanov bratranec*, by ešte nebolo také strašné. Ale že sme ani za celé roky nedokázali zohnať také prelomové romány ako *Jeder Tag*

zählt Dorothy Sue Sharplesovej alebo *Der Sinn des Lebens* Nadie Silv-Langleyovej (preklady do svetových jazykov z nepochopiteľných dôvodov neexistujú, čo je jednoducho škandál!), a dokonca sme nezískali ani svetoznámu dvojdielnu ságu Beth Lindhoutovej *Forever in Hollywood*, to bol fakt, ktorý nám spôsoboval, parafrázujúc klasickú autorku Jeniffer Hallidayovú, zžieravú vnútornú úzkosť.

Asi nikoho neprekvapí, že ako prvý začal príznaky neurózy pociťovať náš otec. Kvôli nedostatočnosti našej zbierky totiž nemohol zakončiť svoju dlhú štúdiu *Postštrukturálny štatút postáv u de Willisovej, Roy-Howeovej a neskorej Burksovej a problém zamilovaného subjektu ako otvorenej štruktúry*. Ak uvediem, že mu do aktančnej matrice chýbala jedna zo základných poviedok *Zeig mir Dein Himmel*, myslím si, že sa jeho trápeniu nikto nebude čudovať.

A teraz musím uviesť niečo, za čo sa veľmi hanbím a kvôli čomu žijem s akýmsi zvláštnym vedomím viny. Dnes, keď na to myslím, neviem, ako sa to vôbec mohlo stať. Naozaj som spravil všetko, čo som mohol, aby som klasický kultový sci-fi román *Slizký mäsožravý mutant zo zamorenej planéty B2.44M, ktorý sa rýchlosťou svetla rúti na citadelu Vládcu hviezd a chce ju zničiť laserkinetickým delom* predsa len získal. (Dielo sa preslávilo práve dlhým názvom, ktorý mnohí kritici považujú za najdlhší v novodobej sci-fi vôbec a v reakcii na nich si iní nedokážu odpustiť nechutné osobné invektívy.) Okrem subjektívnej túžby po prečítaní sme tento román-gigant potrebovali aj kvôli faktografickým informáciám do pripravovanej *Encyklopédie paraliteratúry*. A ako klasický text bol nevyhnutný aj do prílohy rozsiahlej interpretačnej monografie s pracovným názvom *Paradigma: útok jašterov, syntagma: genetická mutácia (v hjelmslevovskom zmysle)*.

Moje a neskôr naše spoločné hľadanie sa stalo posadnutosťou. Je skutočnou umeleckou a ľudskou tragédiou, že sme román ani po rokoch pátrania nikde nedostali kúpiť, požičať a dokonca sme v ňom ani nelistovali! Istým ospravedlnením

nášho nekultúrneho postavenia možno bude, že sme žili v Rakúsku, ktorého postoj k nižším formám umení radšej nechávam bez komentára...

Čoskoro však neistota, strach a úzkosť dopadli aj na mamu. Z môjho sebavedomia sa stalo zamotané kľbko nutkavých neuróz. Prestával som byť schopný rozlišovať, čo je skutočnosť a čo fikcia.

Neúspechy sa množili (z filmov *Angelina II*, *Pekelný rotor* a dokonca ani zo *Schizofrenickej mníšky v predpeklí* sme nevideli ani len ukážky!!!) a našim jediným spoločenským uznaním boli policajné fotky na priečeliach obchodov a vlažné pochvaly zo strany viedenských pankáčov, známych svojou vyšinutosťou.

Absolútnym vrcholom pobúrenia pre nás bola reakcia kultúrnej verejnosti na otcov revolučný scenár *Lassie vracia*. Namiesto okamžitého sfilmovania a ponuky na napísanie pokračovania bol na otca vydaný zatykač a jeho veľké dielo škandalizovali malomeštiacke médiá!

Rozhodli sme sa, že využijeme výhodný priestor na rozkrádanie, ktorý nám uvoľnili spoločenské zmeny v susednom Československu, a vrátíme sa tam, odkiaľ rodičia pred pätnástimi rokmi viac-menej nechtiac emigrovali. Verili sme, že u našich severných susedov (kde výrazne stúpol počet „západne vzdelaných a prosperujúcich investorov“, ktorých v rodnej Amerike ako notorických neplatičov daní a zlodejov celé roky prenasleduje CIA) získame chýbajúce texty i filmy. A snáď tam nájdeme aj výtlačok románu *Slizký mäsožravý mutant zo zamorenej planéty B2.44M, ktorý sa rýchlosťou svetla rúti na citadelu Vládcu hviezd a chce ju zničiť laserkinetickým delom*.

Nešťastie sa stalo v piatok 19. decembra 1989. Do Bratislavy sme dorazili pred necelými štrnástimi hodinami. Po prvom dni na novej strednej škole, kde som ukradol všetko, čo nebolo prizvárané, som kráčal domov.

Celú udalosť som videl zblízka na vlastné oči. Práve som sa unavený a vrcholne pobúrený vracal z cesty po bratislavských kníhkupectvách a antikvariátoch. Keď som vymenúval špeciickú sekundárnu literatúru i bibliografie, ktoré potrebujem, predavači si zrejme mysleli, že žartujem, pretože nereagovali hľadaním v katalógoch, ale len pohrdavými úškrnmi. Skúsil som si vypýtať úplne základné sekundárne tituly (*Tešiť a dojímať* – zbrané komparatívne štúdie o naratívnych stratégiách v novelách Evy-Marie Georgeovej, Gramatika prózy a tematizácia šťastných zakončení v antológii *Total verliebt*, M. Frey: *Klinika* – interdisciplinárna monografia o thrilleroch z lekárskeho prostredia atď.). Avšak nezískal som ani jediný titul. Zo zúfalstva som požiadal aspoň o klasické pôvodné diela. Ale ani najznámejšie romány ako *Ty a ja*, *Teším sa na tvoj návrat*, ani pokračovanie *Prečo prídeš až pozajtra?* nemali a hľadeli na mňa, akoby som bol znetvorený robopolicajt Nriptor Wudlan, preprogramovaný jedným z hrôzostrašných domorodcov, obývajúcich vnútro asteroidu Parrpap 666.

Niekedy si vyčítam, že čiastočne som príčinou nešťastia bol ja. No častejšie si myslím, že pocit viny je len ďalším konštruktom mojej spletitej zvrátenej mysle.

V Bratislave zrejme vládne skupina radikálnych ekologov, pretože z vozoviek a chodníkov sa vôbec neodhadzuje dar prírody – sneh a asfalt sa ničím neposýpa. Videl som mnoho esteticky príznakových pádov. Osobitný umelecký pôžitok mi doprialo dvojité chrupnutie zlomenej nohy a následný plačlivý výkrik postaršieho muža.

Počasie v ten deň atmosfére kriminality len napomáhalo. Odpudivý dážď so snehom. Hmla, cez ktorú bolo vidieť najviac na pár krokov. Poľadovica. V uliciach dopravný chaos. Trúbenie áut. Smog. Tá dôchodkyňa však do sychravého nečasu predsa len vyšla. Pred zimou sa chránila hrbou kožušín. V rukách zvierala päť bielych igelitových tašiek.

Keď som ju zozadu uvidel prvýkrát – osamelú a bezbrannú (čo je pre mňa nevyhnutné, pretože som fyzicky neobyčajne